

Remissyttrande - Kultursamverkansutredningens betänkande Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58)

Förslag till beslut

1. Kultur- och kompetensnämnden beslutar att anta remissyttrandet.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 7 juli 2022 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att genomföra en översyn av kultursamverkansmodellen med syftet att modellen ska utvecklas så att den i ökad grad kan bidra till kultur i hela landet och till att de nationella kulturpolitiska målen uppfylls. I översynen skulle regionernas frihet och ansvar beaktas.

Utredningen har antagit namnet Kultursamverkansutredningen 2022/23 (Ku 2022:04).

Betänkandet överlämnades till regeringen 27 september 2023. Region Gävleborg fick betänkandet på remiss 15 december 2023.

Remissvar från Region Gävleborg

Region Gävleborg har tagit del av betänkandet Kultursamhället - utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (diarienummer Ku 2023/01093).

Sammanfattning

Region Gävleborg ställer sig positiv till att översynen har genomförts och till stora delar av den bakgrundsbeskrivning som finns i betänkandet. Regionen ställer sig också bakom att det lagstadgas om kultursamverkansmodellen. Regionen är även positiv till att betänkandet stärker kommunernas roll och betydelse inom kultursamverkansmodellen med ambition att öka tillgången till kultur och bredda kulturdeltagande. Regionen välkomnar att kultursamverkansmodellen öppnas för nya konst- och kulturområden.

Allmänna synpunkter

- Statsbidragen bör vara kopplade till professionell kulturverksamhet vilket tydligare bör framgå av författningsförslaget.
- Om inte mer medel tillförs modellen går det inte att behålla etablerade strukturer och samtidigt värna nya kulturformer, aktörer och samverkansformer.
- Region Gävleborg anser att rollen ”samverkansingenjör” behöver förtydligas.
- Det är osäkert om de nya samverkansplanerna och i förlängningen den nya modellen leder till minskad regional administration.

- Viktiga områden som kulturmiljöarbete och regional enskild arkivverksamhet är inte synliga i förslaget till ny modell.

Finansieringen

Region Gävleborg ser positivt på att förenkla fördelningen av statsbidraget, att utvecklingsbidraget finns kvar och att det skapas ett nytt samverkansstöd. Om inte mer medel än de som anges i betänkandet1 tillförs modellen blir det inte möjligt att behålla etablerade kulturinstitutioner, den professionella infrastrukturen och samtidigt ta hand om nya kulturformer, aktörer och samverkansformer. Om uppräknningen till de etablerade kulturinstitutionerna uteblir försämrar det förutsättningarna för regional kulturutveckling avsevärt. Institutionerna har redan svårt att klara sina uppdrag eftersom nuvarande uppräknningar inte motsvarar de faktiska ökade kostnaderna. Det finns också risk att ojämlikheten mellan stora och små kommuner ökar då små kommuner har mindre resurser för att hantera samverkansstöd. På sikt kan det innebära att den ojämlika tillgången till kultur i landets olika kommuner snarare ökar än minskar.

Kultursamverkansplaner kontra kulturplaner

Det finns oklarheter kring hur kultursamverkansplanerna ska fungera. Oklarheterna rör exempelvis om de ska vara beslutade politiskt i region och kommuner. Den demokratiska processen med beslut om kulturplaner i regionfullmäktige är viktig. Om en samverkansplan inte antas politiskt kan inte heller ansvar utkrävas och rollfördelningen blir otydlig. Det blir också svårare för intressenter att både bidra till och reagera på planerna. Transparensen minskar och det blir en ökad risk för att kulturområdet hanteras mer som ett medel för att nå andra politikområdets mål.

Uppföljning och administration

Region Gävleborg är positiv till att förslaget syftar till att uppnå administrativa förenklingar. Region Gävleborg är dock tveksam till om det nya förslaget innebär mindre administration eftersom stora delar av det regionala arbetet som idag genomförs i samverkansmodellen kommer att finnas kvar.

Det är rimligt att varje region har en grundkunskap om de aktörer som ingår i kultursamverkansmodellen. Det är också viktigt att det på regional nivå går att analysera effekter av kulturpolitiska förändringar över tid vilket underlättas av kulturdatabasen. Regionen vill också framhålla att betänkandets förslag kan innebära att kommunernas administrativa börda ökar avsevärt, vilket blir mer kännbart för landets mindre kommuner.

Region Gävleborg håller med om att samverkan med kommunerna bör och kan vidareutvecklas, men likvärdigheten avseende både produktion av, och tillgång till, kultur i hela landet försämrar när vissa kommuner föreslås få befogenheter som andra kommuner inte får. Förslaget gynnar eventuellt resursstarka kommuner och dess invånare och missgynnar resurssvagare kommuner och dess invånare.

Gestaltad livsmiljö och andra nya områden

Det är av högsta vikt att säkerställa att kulturpolitiken tar ansvar för kulturpolitiska frågor och att andra politikområden tar ansvar för sina frågor. Exempelvis bör kulturpolitiken bidra i frågor kring gestaltad livsmiljö genom arbete med konstnärlig gestaltning, kulturarv och platser att mötas, och själv skapa, kultur. Dock måste det övergripande ansvaret ligga på samhällsbyggnad. Flera förslag gränsar till andra politikområden och det finns behov av att säkerställa en tydlig rollfördelning mellan politikområdena och en samverkan dem emellan. Det finns en risk att kulturområdet får bära gestaltad livsmiljö/film/kultur i skolan på egen hand, vilket försämrar måluppfyllelsen. Detta blir särskilt tydligt när det enligt förslaget inte tillkommer medel i modellen.

Expedieras till

Kulturdepartementet

Jan-Olof Friman
Trafik-, kultur- och folkhögskoledirektörFrédéric Thiabaud
Kulturstrateg